

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายของเด็กและเยาวชน¹

จาตุรนต์ ลิ้มมาลินันท์²

จากการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายของเด็กและเยาวชนมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายของเด็กและเยาวชนในการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีอาญา ศึกษาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายของเด็กและเยาวชนของประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับความสามารถของที่ปรึกษากฎหมายของเด็กและเยาวชนของประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายของเด็กและเยาวชน โดยศึกษาปัญหาที่เกี่ยวกับการแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้กับเด็กและเยาวชน ศึกษาจากกฎหมาย พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และหลักเกณฑ์ระเบียบ ขั้นตอนของการแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้กับเด็กหรือเยาวชนในต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา และวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมของการแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชนในคดีเยาวชนและครอบครัวดังกล่าว ตลอดจนศึกษาแนวทางและข้อเสนอแนะ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้ปัญหาเกี่ยวกับการแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายของเด็กและเยาวชนสอดคล้องกับหลักแนวคิดเกี่ยวกับประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชนและตรงกับเจตนารมณ์ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ซึ่งมีประเทศทั่วโลกร่วมลงนามซึ่งรวมถึงประเทศไทยที่ร่วมลงนามไว้ด้วยตั้งแต่วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2535 เพื่อให้เด็กหรือเยาวชนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชน

จากการศึกษาประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้แก่เด็ในบางกรณีเด็กและเยาวชนไม่ได้รับความยุติธรรมอย่างเพียงพอตั้งแต่ชั้นจับกุมหรือชั้นพนักงานสอบสวนเพราะอาจมีการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ ที่ไม่ถูกต้องทำให้เด็กและเยาวชนไม่ได้รับความยุติธรรมและกระทบไปถึงสิทธิต่างๆที่เด็กและเยาวชนควรได้รับมาด้วยหรือในชั้นพนักงานสอบสวนยังมีช่องว่างว่าไม่มีกฎหมายบังคับให้เด็กหรือเยาวชนมีที่ปรึกษากฎหมายเลยถึงแม้กำหนดวิธีพิจารณาความทางอาญาจะมีให้แต่งตั้งทนายให้กับผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี แต่ทนายความก็ยังมีใช้ที่ปรึกษากฎหมายความรู้ความสามารถเฉพาะด้านของเด็กและเยาวชนก็ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับเด็กและเยาวชนและไม่ได้ทำให้เด็กและเยาวชน

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการแต่งตั้งที่ปรึกษา
กฎหมายของเด็กและเยาวชน โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.กัลยา ตันศิริ และ
คณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ประเสริฐ ตันศิริ และรองศาสตราจารย์ ดร.ปภาศรี บัวสุวรรณ

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาเขตบางนา) คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ได้รับความยุติธรรมอย่างที่ควรจะเป็นเพราะกฎหมายไม่ได้กำหนดว่าหากไม่มีที่ปรึกษากฎหมายเข้าร่วมด้วย ตั้งแต่มีการจับกุมและชันพนักงานสอบสวนจะทำให้การจับกุมหรือสอบสวนนั้นไม่ชอบ จึงทำให้การคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากที่ปรึกษากฎหมายเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรเพราะกฎหมายที่ใช้บังคับมิได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้เกิดความเหมาะสมและทำให้ไม่สามารถคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่ ตกเป็นจำเลยได้อย่างเต็มที่

จากการศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาดังกล่าว พบว่าเมื่อเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับต่างประเทศในการแก้ปัญหาของการแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้กับเด็กและเยาวชนพบว่า หากเทียบเคียงจากกฎหมายต่างประเทศ เช่น อังกฤษ อเมริกา และแคนาดาจะพบว่า กฎหมายต่างประเทศนั้นจะคำนึงถึงผลประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญ โดยเฉพาะเรื่องผู้ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายให้ตั้งแต่เริ่มมีการจับกุมตัวเด็กและมีหน่วยงานหรือองค์กรที่ดูแลเรื่องเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะและให้จัดหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาดูแลด้วยตั้งแต่เริ่มมีการจับกุมจนสิ้นสุดกระบวนการด้านการกระบวนการยุติธรรมไม่ว่าจะเป็นคดีเด็กหรือเยาวชนเป็นผู้ต้องหา หรือคดีทั่วไป และในคดีเด็กหรือเยาวชนที่เป็นผู้ต้องหานั้นรัฐมีหน้าที่ต้องจัดหาที่ปรึกษากฎหมาย เพื่อคอยช่วยเหลือทางกฎหมายแก่จำเลยนั้น และในต่างประเทศนั้นจะมีการจัดตั้งองค์กรที่คอยให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนโดยมีการจัดหาทนายความ โดยพิจารณาตามประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ และที่ปรึกษากฎหมายจะมีการเลือกจากรูปแบบของคดีตามประสบการณ์ เนื่องจากตามหลักการและแนวทางของสหประชาชาติเรื่องการให้ความช่วยเหลือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้แก่จำเลย ได้กำหนดให้รัฐต้องกำหนดให้ทนายความหรือผู้ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้หึง เด็ก หรือผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ ต้องมีความการฝึกฝน ทักษะและประสบการณ์ ให้เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ร้ายแรงของคดีด้วย เนื่องจากการที่ศาลจัดตั้งที่ปรึกษากฎหมายที่ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอหรือเหมาะสมกับคดีให้แก่จำเลย จึงเป็นการไม่ยุติธรรมกับจำเลย เนื่องจากรัฐมีอำนาจที่เหนือกว่าประชาชน และมีบุคลากรที่มีความสามารถไม่ว่าจะเป็น ตำรวจ อัยการที่มีความทักษะ ประสบการณ์มากกว่า ส่งผลให้จำเลยไม่มีความสามารถพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนในคดีได้เลย ดังนั้นจึงเห็นสมควรที่ประเทศไทยควรนำแนวทางดังกล่าวมาปรับใช้ เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้ที่ปรึกษากฎหมายในคดีเด็กและเยาวชน ให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน เพื่อช่วยเหลือเด็กหรือเยาวชนได้ถูกต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

จากการศึกษาประเด็นปัญหาของการไม่มีที่ปรึกษากฎหมายในแผนการบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน การบำบัดและฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเป็นมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญากับเด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดและฟื้นฟูก่อนฟ้องคดีตามมาตรา 86 หรือหลังฟ้องคดีตามมาตรา 90 วางหลักไว้ว่า ในคดีที่เด็กและเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไว้ไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะมิโทษปรับหรือไม่ ถ้าเด็กและเยาวชนนั้นไม่เคยรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก หากเด็กหรือเยาวชนนั้นสำนึกในการกระทำความผิด และเหตุแห่งการกระทำความผิดแล้ว หากผู้อำนวยการสถานพินิจเห็นสมควร ให้

จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้เด็กหรือเยาวชนนั้นปฏิบัติตามกำหนดให้บิดามารดาหรือผู้ซึ่งเด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัยอยู่เข้าร่วมปฏิบัติด้วยก็ได้ เพื่อเปลี่ยนความประพฤติของเด็กและเยาวชน บรรเทา ทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย เพื่อความปลอดภัยแก่ชุมชนและสังคมและเสนอแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นต่อพนักงานอัยการเพื่อพิจารณา โดยการทำให้แผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนี้ต้องได้รับความยินยอมจากเด็กและเยาวชน มาตรา 87 วางหลักไว้ว่าในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรา 86 ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจเชิญฝ่ายผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเป็นเด็กหรือเยาวชนฝ่ายผู้ที่ได้รับความเสียหายนักสังคมสงเคราะห์เพื่อให้มาเข้าร่วมจัดทำแผนฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในที่ประชุมเชิญประธานชุมชนหรือผู้นำชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งพนักงานอัยการและต้องเร่งจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้แล้วเสร็จและส่งให้อัยการพิจารณา แผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตั้งแต่วันที่เด็กและเยาวชนยอมรับการกระทำความผิดซึ่งต้องไม่เกิน 30 วัน มาตรา 90 วางหลักไว้ว่าเมื่อมีการฟ้องคดีต่อศาลเด็กหรือเยาวชนกฎหมายอาญาระบุว่าเป็นการกระทำความผิดตามกฎหมายนี้ซึ่งระบุโทษไม่เกิน 20 ปีและไม่ได้รับโทษปรับไว้หรือระบุไว้ก็ตามหากเป็นที่แน่ชัดแล้วว่าเด็กหรือเยาวชนไม่เคยติดคุกมาก่อนและเด็กและเยาวชนนั้นรู้สึกเสียใจและสำนึกในการกระทำความผิดถึงการที่ผู้เสียหายไม่จิตใจและไม่คัดค้านรวมถึงอัยการไม่คัดค้าน การกระทำนั้นไม่ได้เป็นพยานอันตรายอันร้ายแรงต่อชุมชนผู้พิพากษามีคำพิพากษาหรือให้มีคำสั่งไปยังสถานพินิจในพื้นที่เพื่อให้ผู้อำนวยการหรือบุคคลซึ่งศาลจัดตั้งขึ้นเพื่อทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูโดยมีเงื่อนไขให้เยาวชนหรือเด็กนั้นหรือผู้ปกครองของเด็ก หรือผู้ปกครองซึ่งเด็กอาศัยร่วมอยู่ด้วยในการร่วมทำแผนนั้นด้วยและในมาตรา 91 วางหลักไว้ว่าการประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรา 90 ให้มีผู้เข้าร่วมประชุมตามมาตรา 87 และพนักงานอัยการร่วมประชุมด้วยก็ได้ จะเห็นได้ว่ากระบวนการจัดทำแผนเพื่อฟื้นฟูเด็กและเยาวชนนั้นมีความสำคัญมากแต่จะเห็นได้ว่ากระบวนการจัดทำแผนฟื้นฟูนั้นไม่ได้กำหนดให้มีที่ปรึกษากฎหมายเข้าร่วมด้วยเลยทั้งที่เป็นกระบวนการที่สำคัญของเด็กและเยาวชนที่จะได้รับการแก้ไขฟื้นฟู กระบวนการเข้าร่วมการจัดทำแผนฟื้นฟูของที่ปรึกษากฎหมายด้วยที่ยังมีช่องว่างและยังไม่กำหนดโดยชัดเจนว่าบังคับให้มีที่ปรึกษากฎหมายเข้าร่วมด้วยบทบาทหน้าที่ของที่ปรึกษากฎหมายของเด็กและเยาวชนในการเข้าทำแผนบำบัดฟื้นฟูให้ชัดเจนเพื่อที่จะได้เป็นที่ปรึกษาทางด้านกฎหมายให้กับเด็กและเยาวชนเพื่อเด็กและเยาวชนเพื่อคืนคนดีสู่สังคมและบ้านเมืองโดยคำนึงถึงประโยชน์ของเด็กและเยาวชนเป็นหลัก

จากการศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาดังกล่าวเห็นควรมีแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 86 มาตรา 87 มาตรา 90 และมาตรา 91 ผู้ศึกษาค้นคว้าเห็นสมควรให้บัญญัติเพิ่มเติม "ที่ปรึกษากฎหมาย" เข้าไปในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูทั้งก่อนฟ้องคดีและหลังฟ้องคดี เพราะที่ปรึกษากฎหมายมาจากทนายความซึ่งเป็นอาชีพอิสระและมีความรู้ความสามารถทางด้านกฎหมายไม่ต้องทำงานภายใต้องค์กรใดองค์กรหนึ่งสามารถที่จะช่วยเหลือเด็กและเยาวชนได้อย่างคล่องตัวกว่าเจ้าหน้าที่ต่างๆที่ต้องอยู่ภายใต้องค์กรของภาครัฐและเด็กหรือเยาวชนที่เป็นผู้ต้องหาที่จะเกิดความสบายใจมากกว่าการที่ต้องถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐล้อมรอบ อาจจะทำให้เด็กเกิดความเครียดหรือกดดันได้และที่ปรึกษากฎหมายถือเป็นบุคคลที่มีความรู้นอกจากเรื่องกฎหมายแล้วยังมี

ความรู้ความสามารถเกี่ยวกับหลักจิตวิทยา และสังคมสงเคราะห์ด้วย เพราะที่ปรึกษากฎหมายต้องผ่านการอบรมและทดสอบหลักสูตรเกี่ยวกับจิตวิทยามาโดยเฉพาะดังที่กล่าวไปแล้วในบทก่อนหน้านี้ฉะนั้นเพื่อที่ปรึกษากฎหมายจะได้เข้าไปทำหน้าที่ในการคุ้มครองเด็กและเยาวชนในคดีอาญาซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่เด็กและเยาวชนสมควรจะได้รับและถือเป็นอิสระจากหน่วยงานของรัฐและรู้กฎหมายเข้าไปช่วยเหลือในการฟื้นฟูเด็กยอมเป็นผลดีต่อตัวเด็กหรือเยาวชนที่ต้องการกลับตัวเป็นคนดีดังนั้น ปัญหาบทบาทของที่ปรึกษากฎหมายในขั้นตอนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูทั้งก่อนฟ้องคดีตามมาตรา 86 และหลังฟ้องคดีตามมาตรา 90 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ควรมีที่ปรึกษากฎหมายเข้าไปร่วมด้วยในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูทั้งก่อนฟ้องคดีและหลังฟ้องคดีเพื่อจะได้คุ้มครองเด็กและเยาวชนในคดีอาญา กรณีนี้ เห็นว่า ที่ปรึกษากฎหมายเข้าไปดูแลในขั้นตอนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูทั้งก่อนฟ้องคดีและหลังฟ้องคดี เพราะการที่มีที่ปรึกษากฎหมายเข้าร่วมทำแผนฟื้นฟูนี้เพื่อให้เป็นที่ปรึกษากฎหมายโดยเฉพาะการให้ความรู้ด้านกฎหมายที่จำเป็นและที่ควรรู้ที่จะเป็นประโยชน์แก่เด็กและเยาวชน รวมถึงบิดา มารดาผู้ปกครองด้วย

จากการศึกษาประเด็นปัญหา ปัญหาเรื่องความสามารถของที่ปรึกษากฎหมายที่ได้รับการแต่งตั้งในคดีเด็กและเยาวชน ที่ปรึกษากฎหมายของเด็กและเยาวชนถือเป็นผู้หน้าที่สำคัญมากในการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในด้านกฎหมายต้องมีคุณสมบัติแตกต่างจากทนายความทั่ว ๆ ไป นอกจากมีความสามารถทางด้านกฎหมายเด็กและเยาวชนเป็นอย่างดีแล้ว ต้องมีทักษะในด้านจิตวิทยา วิธีเข้าหาเด็ก เพื่อให้เด็กเกิดความสบายใจและค้นหาความจริงจากเด็กหรือเยาวชนรวมถึงหาทางเยียวยาผู้เสียหายให้ได้รับการเยียวยาที่เหมาะสม ฉะนั้นที่ปรึกษากฎหมายของเด็กและเยาวชนจะต้องเป็นผู้ที่ผ่านการอบรมและทดสอบทักษะต่าง ๆ แต่หากพิจารณาแล้วการอบรมอย่างเดียวนั้นคงยังไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ เพราะอาจยังขาดประสบการณ์การทำงานอาจส่งผลต่อประสิทธิภาพในการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนได้หากวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดหาหรือแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายที่มีประสิทธิภาพให้กับจำเลยที่เป็นเด็กหรือเยาวชนตามกฎหมายไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศที่เป็นประเทศเจริญแล้วเช่น อเมริกา อังกฤษ และแคนาดา ที่พบว่าต่างได้ให้ความคุ้มครองจำเลยซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชนโดยการจัดให้มีที่ปรึกษากฎหมายที่มีประสิทธิภาพให้แก่จำเลยซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชนเป็นหลักประกันที่จำเป็นในการต่อสู้คดี ประเทศไทยควรใช้แนวทางของต่าง ๆ ของประเทศที่เจริญแล้วเพื่อใช้พัฒนาความสามารถของที่ปรึกษากฎหมายที่ได้รับการแต่งตั้งในคดีเด็กและเยาวชนของประเทศไทย

จากการศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาดังกล่าวเมื่อวิเคราะห์กฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับแต่งตั้งทนายความ เพื่อให้ความช่วยเหลือประชาชน หรือจำเลยในคดี ประเทศสหรัฐอเมริกา มีการจัดตั้งระบบทนายความพิทักษ์สิทธิ ขึ้นมาเพื่อให้สิทธิการมีทนายความจากรัฐของผู้ต้องหา นั้นได้รับความคุ้มครอง และในประเทศแคนาดา จะมีหน่วยงาน The Office of the Children's Lawyer ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้สำนักงานอัยการสูงสุดคอยให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและเยาวชนด้านทนายความ โดยเฉพาะในชั้นสอบสวนและในชั้นพิจารณาคดี ในประเทศ ไทยนั้น การสอบสวนเด็กและเยาวชนจะต้องมีที่ปรึกษากฎหมายร่วมอยู่ด้วยทุก

ครั้ง เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการที่จะต้องประสานงานไปยังศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งจะ
 ประสบปัญหาในทางปฏิบัติ คือ กรณีที่พนักงานสอบสวนอยู่ที่อยู่ห่างไกลจากศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่ง
 การประสานงานกับที่ปรึกษา กฎหมายเพื่อมาร่วมในการสอบสวนนั้น จะต้องประสานงานมาที่ศาลเยาวชน
 และครอบครัวเท่านั้น เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้ต้องเป็นที่ปรึกษากฎหมายที่ได้รับการขึ้นทะเบียนให้เป็น
 ที่ปรึกษากฎหมายที่ ศาลเยาวชนและครอบครัวกลางเท่านั้น จึงทำให้เกิดความล่าช้า และเมื่อพิจารณา
 เปรียบเทียบกับกฎหมาย ต่างประเทศนั้นมีการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อรองรับสิทธิของผู้ต้องหาผู้ใหญ่ และเด็ก
 และเยาวชนในการที่จะมี ทนายความไว้เป็นการเฉพาะ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการคุ้มครองสิทธิดังกล่าว
 ของผู้ต้องหา

สิทธิในการที่จะได้รับการจัดหาที่ปรึกษากฎหมายจากรัฐนั้น เป็นสิทธิที่พัฒนามา จากสิทธิขั้น
 พื้นฐานของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา หากจำเลยไม่มีทนายความรัฐจะต้องทำการจัดหา ทนายความให้
 เพื่อให้จำเลยได้มีโอกาสพิสูจน์ความผิดของตนเอง หากปล่อยให้จำเลยที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับ กฎหมายต้อง
 ต่อสู้คดีด้วยตนเองแล้ว ย่อมเป็นไปได้เลยที่จะสามารถพิสูจน์ความผิดของตนได้ เนื่องจากรัฐ นั้นมีทรัพยากร
 ตำรวจ ที่มีความเชี่ยวชาญในการใช้กฎหมายเป็นอย่างมาก หากจำเลยไม่มีผู้ช่วยเหลือทาง กฎหมายเลย ย่อมทำ
 ให้เกิดโอกาสที่จะลงโทษผู้บริสุทธิ์(จับเพะ)ได้ ดังนั้นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ทางอาญา จึง
 จำเป็นต้องมีทนายความในการให้ความช่วยเหลือแก่จำเลยในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

เพราะฉะนั้นแล้ว เมื่อเด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำความผิด จึงได้รับสิทธิเช่นเดียวกับคดีทั่วไป
 โดยเฉพาะสิทธิขั้นพื้นฐาน เช่น สิทธิการมีทนายความในการให้ความช่วยเหลือ แต่อย่างไรก็ตามเด็กและ
 เยาวชนนั้นยังคงเป็นประชากรที่กำลังจะโตเพื่อเป็นกำลังในการพัฒนาชาติ บ้านเมือง จึงจำเป็นต้องมี
 กระบวนการพิจารณาที่ต่างไปจากคดีทั่วไป โดยมุ่งเน้นไปที่การแก้ไขปัญหา หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับเด็ก
 มากกว่าการที่จะมุ่งลงโทษเหมือนคดีอาญาทั่วไป ที่ปรึกษากฎหมายจึงจำเป็นต้องมีแนวคิด ประสพการณ์
 การทำงานเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชนให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย คือการไม่มุ่งเน้นที่การ
 ลงโทษ แต่จะเน้นให้เกิดการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนและการชดเชยให้แก่ผู้เสียหายมากกว่า การลงโทษ
 นั้นจะเป็นวิธีการสุดท้ายสำหรับเด็กและเยาวชนที่พิจารณาแล้วเห็นว่า ไม่สามารถเยียวยา แก้ไขพฤติกรรมได้
 และไม่มีมาตรการอื่นที่เหมาะสมแล้ว

จากการศึกษาทำให้ทราบว่าปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายของเด็กและ
 เยาวชน คือ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ยัง
 มีความไม่ชัดเจน ไม่ครอบคลุม เพียงพอต่อเด็กหรือเยาวชนเพียงพอ ในชั้นจับกุมหรือชั้นพนักงานสอบสวน
 และ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ยังพบ
 ปัญหาของการไม่มีที่ปรึกษากฎหมายในแผนการบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนการบำบัดและฟื้นฟูเด็กและ
 เยาวชนเป็นมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญากับเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นหนึ่งในมาตรการที่สำคัญมาก
 เพื่อเป็นการคืนเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดีกับสู่สังคมแต่การจัดทำแผนฟื้นฟูนี้กับยังไม่มีความชัดเจนในเรื่อง
 ของการมีที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชนเข้าร่วมในการจัดทำแผนด้วย และยักรอถึงยังมีปัญหาในเรื่อง

ของความความสามารถของปริญญานิพนธ์ที่ได้รับการแต่งตั้งในคดีเด็กและเยาวชน ที่หากเทียบเคียงกับต่างประเทศในกลุ่มประเทศที่เจริญแล้วจะมีการจัดสรรที่ปริญญานิพนธ์ให้กับเด็กหรือเยาวชนได้อย่างเหมาะสมมากกว่าประเทศไทย

จากการศึกษาค้นคว้าปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการแต่งตั้งที่ปริญญานิพนธ์ของเด็กและเยาวชน ผู้ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดให้มีหน่วยงานที่ดูแลเรื่องที่ปริญญานิพนธ์ของเด็กและเยาวชนโดยตรงดังเช่นประเทศต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เพื่อที่จะได้แต่งตั้งที่ปริญญานิพนธ์ให้แก่เด็กและเยาวชน ได้ตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการที่เด็กหรือเยาวชนถูกจับกุมหรือสอบสวน

(2) มีการเพิ่มเติมกฎหมายใน พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดี เยาวชน และครอบครัว พ.ศ. 2553 ให้มีกฎหมายบังคับว่าหากการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชนหรือการจับกุมตัวเด็กและเยาวชน ไม่มีที่ปริญญานิพนธ์ร่วมตั้งแต่ในการจับกุมและสอบสวนให้ถือว่าตำรวจหรือพนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจในการส่งสำนวนฟ้องให้กับอัยการ เพื่อพนักงานสอบสวนจะได้ไม่นำมาตรา 134/ 1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาใช้กับเด็กและเยาวชน เพราะเด็กหรือเยาวชนมีกฎหมายที่เฉพาะอยู่และเป็นกฎหมายที่ถูกต้องตามเจตนารมณ์ที่จะคุ้มครองเด็กและเยาวชน ดังนั้นจึงเห็นสมควรให้มีการเพิ่มข้อบังคับครั้งนี้เพื่อเป็นการบังคับพนักงานสอบสวนไปในตัวว่าการสอบสวนเด็กหรือเยาวชนจะต้องมีที่ปริญญานิพนธ์ร่วมด้วยเท่านั้น

(3) เห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 86 มาตรา 87 มาตรา 90 และมาตรา 91 เห็นสมควรให้เพิ่มเติมที่ปริญญานิพนธ์เข้าไปในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูทั้งก่อนฟ้องและหลังฟ้องคดีกรณีที่ปริญญานิพนธ์จะได้เข้าไปทำหน้าที่ที่ปริญญานิพนธ์เพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชนในคดีอาญาได้อย่างครบถ้วนและถูกต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

(4) เห็นควรมีการกำหนดหน้าที่ของที่ปริญญานิพนธ์ที่ให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายแก่เด็กหรือเยาวชนในคดีอาญามีหน่วยงานเข้ามากำหนดขอบเขตแยกกันทำงานของที่ปริญญานิพนธ์และทนายความให้แยกออกจากกันอย่างชัดเจนมากขึ้นจะให้ทนายความเข้าร่วมการสอบสวนกับ พนักงานสอบสวนแทนที่ปริญญานิพนธ์ของเด็กและเยาวชนไม่ได้เพราะทนายความแต่ละคนมีประสบการณ์และความถนัดแตกต่างกันออกไปจึงจำเป็นที่ต้องแต่งตั้งที่ปริญญานิพนธ์เข้าดูแลคดีของเด็กและเยาวชนเท่านั้น

(5) เห็นควรมีการเพิ่มค่าตอบแทนให้แก่ที่ปริญญานิพนธ์ของเด็กและเยาวชนรวมถึงสวัสดิการของที่ปริญญานิพนธ์ของเด็กและเยาวชนที่ศาลแต่งตั้งให้เพื่อนเพิ่มบุคลากรที่ปริญญานิพนธ์ของเด็กและเยาวชนและเป็นแรงจูงใจให้ทนายความทั่วไปที่มีความสามารถเข้ามาทำหน้าที่ที่ปริญญานิพนธ์ของเด็กและเยาวชน

เอกสารอ้างอิง

- วันทีนัย เอี่ยมกระสินธุ์ “การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนกับพฤติกรรมहार โจกรรรมศึกษาเชิง
ทฤษฎีอาชญาวิทยา,”วารสารกระบวนการยุติธรรม,2554.
- นิธิกันต์ สนสระน้อย, “บทบาทหน้าที่ของที่ปรึกษากฎหมายในคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด,”
วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี, 2564.
- พรรณพิไล ดุลยกาญจน์.คดีเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน, พิมพ์ครั้งที่ 5, กรุงเทพมหานคร:แสงจันทร์การ
พิมพ์,2560.
- ทรงศักดิ์ ดุลยกาญจน์. คดีเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน, พิมพ์ครั้งที่ 5, กรุงเทพมหานคร:แสงจันทร์
การพิมพ์,2560.
- สหรัฐ กิติ สุภการ.คำอธิบายพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและ
ครอบครัว พ.ศ.2553, พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์อมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิช ชิง,
2561.
- สรุปสาระสำคัญของกฎหมายคุ้มครองสวัสดิภาพ[Online], available
URL:<http://base.bcnpy.ac.th/elenring/COOI.htm>.
- บรรเจิด สิงคะเนติ.หลักพื้นฐานของสิทธิและเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตาม รัฐธรรมนูญ พ.ศ.
2540, พิมพ์ครั้งที่2 กรุงเทพมหานคร:วิญญูชน,2540.
- สมักร เขาวานันท์.หลักสิทธิมนุษยชนกับการค้นหาความจริงในคดีอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 3
กรุงเทพมหานคร:วิญญูชน,2545.
- ปัญญาพัฒน์ บัวพวงชน. “บทบาทหน้าที่ที่ปรึกษากฎหมายในคดีอาญาในการเสนอความจริงต่อศาลเยาวชนและ
ครอบครัว.”วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี,มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.
- เสริน ปุณณะพิตานนท์.การกระทำผิดในสังคม สังคมวิทยาและพฤติกรรมเบี่ยงเบน,พิมพ์ครั้งที่ 2
กรุงเทพมหานคร:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2553.
- ดิษพล การวัฒน์เจริญ.“ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของทนายความในการคุ้มครอง
เด็กและเยาวชน”, วารสารบัณฑิตวิทยาลัย,มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ,2557.
- ประธาน วัฒนาวาณิชย์.“กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนการศึกษาเปรียบเทียบบรรทัดฐาน
ทางด้านกฎหมาย”,วารสารนิติศาสตร์ปีที่ 9,2551.
- ปองปรัษฎ์ เกศาสุวรรณ.“ประสิทธิภาพของที่ปรึกษากฎหมายในคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด,”
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม,2560.
- อัจฉริยา ชูตินันท์.อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ 3กรุงเทพมหานคร:วิญญูชน,2555.
- จริยาวดี มิตรสูงเนิน. “การคุ้มครองสิทธิของเด็กในคดีอาญา ศึกษาเฉพาะการปล่อยตัวชั่วคราวก่อนฟ้อง,”
วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2548.

วิชา มหาคณ. ศาลเยาวชนและครอบครัวตามแนวคิดสากล, พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร:สถาบันพัฒนา

กระบวนการยุติธรรมเยาวชนและครอบครัวศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง.

วารุณี จันทรทอง.“มาตรการในการสอบสวนเด็กและเยาวชนซึ่งกระทำความผิดอาญาตาม

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553,”

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยรามคำแหง,2553.

สมชัย ฑีฆาอุตมากร.พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

พ.ศ.2553 กรุงเทพฯ:สยามพรีนการพิมพ์,2554.

ธานีศ เกศวพิทักษ์.”คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเล่ม 1”,พิมพ์ครั้งที่ 7

กรุงเทพมหานคร:จิรรัชการการพิมพ์,2553.

บุญเพราะ แสงเทียน.กฎหมายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนครอบครัวแนวประยุกต์, พิมพ์ครั้งที่ 3

กรุงเทพมหานคร:บริษัทวิทย์พัฒน์,2546.